

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

Szerkeszti: Balogh P. Piusz OPraem,
a gödöllői Premontrei Szent Norbert Egyházzenei Szakközépiskolában

Virágvasárnap, nagyhét

Valamennyi keresztény hívőnek a legnagyobb ünnep a húsvét, Jézus feltámadásának évenkénti ünnepe. Erre a 40 napos nagyböjt időszakában készülünk fel. A böjti idő utolsó szakasza, a nagyhét gondolati tartalmával és külsőségeivel, jelképrendszerével vezet rá bennünket az ünnepre.

A keleti egyházakban, így az örmény egyházban is a nagyhét már a virágvasárnapot megelőző szombattal, az úgynevezett *Lázár-szombattal* kezdődik. Lázár föltámasztásának a története (J 11,1–54) utalás nagyszombatra és húsvétra, a halálon is diadalmaskodó Krisztusra. Ugyanakkor utalás arra is, hogy éppen ez a csodatétel volt az „utolsó csepp a pohárban”: az irigy és féltékeny vallási vezetők ekkor határozták el véglegesen Jézus elveszejtését. Erre utal az örmény liturgiában ezen a napon felolvasott evangéliumi szakasz (J 11,55–12,11).

Virágvasárnapon Jézus jeruzsálemi bevonulására emlékezünk. A kereszténység első századaiban, már 286-tól körmenettel ünnepeltek Jeruzsálemben. Nyugaton a VII–VIII. századtól vált általánossá a virágvasárnapi pálmászentelés és körmenet. Szinte azonos formában és azonos kortól kezdve a bizánci szertartású egyházak is végezték (és végzik) ezt a szertartást. Így nem egyértelmű, hogy az örmény liturgiába VI–VII. századi bizánci vagy XII–XIII. századi latin közvetítéssel került, netán az előbbiektől függetlenül alakult ki. Az örmény liturgiában az egyházi évnek talán a leglátványosabb, legkifejezőbb szertartása a virágvasárnapi. A pap az oltár előtt a világ négy égtája felé fordulva olvassa fel a Szentírásnak az ünnepelt esemény történetét elbeszélő részleteit, majd a pálma- (barka-) szentelés és körmenet következik. A körmenet végén a zárt templomajtón a pap a kereszttel háromszor kopogtat „Pác mez Dér” (Nyiss ki nekünk, Uram!) felkiáltással. A VII–VIII. századra ez a szokás mind keleten, mind nyugaton kialakult, keleten napjainkig végzik. A latin rítusból a II. vatikáni zsinatot követő liturgikus újítások nyomán —sajnálatosan— kimaradt. A korábbi, gallikán eredetű liturgiában ekkor a 24. zsoltár szavai hangzottak: „Emeljétek föl fejeteket, kapuk, ősi kapuszárnyak, táruljatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya!” Krisztus kopogtat a mi kapunkon is —nyissuk meg!

Nagycsütörtök liturgiájának középpontjában az Utolsó Vacsora emlékezete, az Oltáriszentség tisztelete áll. Ősi hagyomány, hogy az egyházi központok

főtemplomaiban ekkor szentelik meg az olajokat, amelyeket az egyes templomokban a szentségek kiszolgáltatásánál használnak. Ilyen olajszentelés az örmény apostoli egyházban csak minden hetedik évben van. Ecsmiadzinban végzi a katolikosz. A lábmosás szertartása mint az ábrázoló szimbolika terméke mind keleten, mind nyugaton korán elterjedt [...]. Mind az örmény, mind a latin rítusterületeken csak akkor végzik, ha személyi (létszámbeli) feltételei biztosítottak. A magyarországi örmény templomban az utóbbi tíz évben nem végeztük. Az Oltáriszentség eltétele, illetve az esti szentségimádás a latin rítuskör hagyománya, ennek ősi örmény liturgikus gyökerei nincsenek.

Nagypénteken az örmény egyházban semmilyen liturgiát vagy közös istentiszteletet nem végeznek. Az oltárt fekete függöny (varakujr) takarja, előtte áll a Krisztus sírját jelképező jebitaph (epitáfium): emelvényre helyezett díszes kereszt. A magyarországi gyakorlatban a hívek keresztúti ájtatossággal, kereszt-hódolattal és szentáldozással emlékeznek Krisztus keresztáldozatára. [...] Hagyományos „szentsír” állítása az örmény templomokban nem szokásos, ahol mégis van, ott [...] latin hatás érvényesült.

Nagyszombaton a zsoltosma még Krisztus sírban nyugvására utal, de a 4. olvasmány utáni fénygyújtás már húsvét vigíliáját vetíti előre. Az este bemutatott szentmiseáldozat már húsvétot, a föltámadt Krisztust ünnepli.

Guzsik Tamás

(Megjelent az Örmény Egyházi Hírlevél, II/5. 1998. április 7-i számában)

Mikor is van húsvét?

Egyházi ünnepeink egy része —karácsony, vízkereszt, Örömhírvétel stb.— minden évben ugyanarra a meghatározott naptári napra esik, ezek az úgynevezett „állandó” ünnepek. Húsvét és a hozzá kapcsolódó ünnepek, határnapok (nagyböjt kezdete, virágvasárnap, mennybemenetel, pünkösd, *vartavar*) viszont évenként más-más napra esnek. Ezeknek a „változó” ünnepeknek a meghatározó napja húsvét, Krisztus föltámadásának évenkénti főünnepe. (Csak megjegyzésként említjük, hogy emellett minden vasárnap is a föltámadás ünnepe). A húsvét valamennyi keresztény egyházban az év legnagyobb ünnepe. De mikor is van húsvét, és miért nem egy időben ünneplik keleten és nyugaton?

Az utolsó vacsora leírásából (Mt 26,17–30) és Jézus temetésének körülményeiből (Mc 15,42; 16,2) biztosan tudjuk, hogy az események a zsidó peszáh ünnep környékén történtek: a keresztre feszítés az ünnep előnapján, a föltámadás az ünnepet követő hajnalon. A peszáh, az Egyiptomból történt szabadulás emléknapja a zsidóság számára főünnep, az első tavaszi hónapban (nisan) holdtöltekor ünneplik. A keresztény ókor egyházatyái kezdettől fogva nagy fontosságot tulajdonítottak a húsvét időpont-meghatározásának. A nikaiai (niceai)